

aveiten

Arbetets Vänner Huvudföreningen rf 1 | 2023

aveiten

är Arbetets Vänner
Huvudföreningen rf:s
informationsblad för
föreningens medlemmar.

76:e årgången

Utgivare:

Arbetets Vänner
Huvudföreningen rf.
Annegatan 26, 00100 Helsingfors
www.arbetetsvanner.fi
e-post: info@arbetetsvanner.fi

Redaktion:

Niki Hamro, Anna Kujala,
Moa Lindeman, Elianne Rehn

Material till Aveiten

kan skickas per e-post:
anna@tipos.fi

Ändringar gällande adress- eller personuppgifter tillställs föreningens kansli:

Annegatan 26, 00100 Helsingfors
e-post: asa.laukonlinna@gmail.com

Ombrytning och layout:

Tipos Ab

Tryckeri:

Forsberg, Jakobstad
ISSN 0356-0384

Materialdag Aveiten 2/2023:

30.4.2023.

Pärmbilden är tagen på
barnfesten. FOTO: Elianne Rehn

FÖRENINGENS FUNKTIONÄRER OCH FÖRTROENDEVALDA

Ordförande Tom Schubert
tfn. 040 527 8909

Vaktmästare Oskar Thesslund
tfn. 044 766 4102

Viceordförande
Kristina Björkvall

AV Huvudföreningens bibliotek:
Bibliotekarie Åsa Laukonlinna
asa.laukonlinna@gmail.com
tfn 045 345 5562

Verksamhetsledare
Niki Hamro
tfn. 044 766 4101
info@arbetetsvanner.fi

Medlemsregister och adressändringar:
Åsa Laukonlinna
medlemsregistret@arbetetsvanner.fi

AV-TEATERN
Robin Sundberg
tfn 050 584 9883
robin.sundberg56@gmail.com

SENIORDANSLUBBEN
Liisa Nyman
tfn 0400 508 794
e-post: nymanliisa1@gmail.com

BOKKLUBBEN
Karin Bergman
tfn 040 551 5434

SQUAREDANSLAGET
Jan Ekberg
tfn 040 553 3664

BRIDGEKLUBBEN
Tom Schubert
tfn 040 527 8909
<http://www.bridgewebs.com/avbridge/>

SYKRETSEN
Jeanne-Marie Johansson
tfn 050 570 4184

FOLKDANSLAGET
Antonia Palmén
av.hfors.folkdanslag@gmail.com

SÄLLSKAPSKRETSEN
Jeanne-Marie Johansson
tfn 050 5704 184

KONSTKLUBBEN AV
Märta Salokoski
tfn 044 357 5722
marta.salokoski@gmail.com

UMGÄNGESKRETSEN
Maj-Britt Hedvall
tfn 050 309 8268

MUSIKKLUBBEN
Lars Silén
tfn 040 735 1628
lars.silen@kolumbus.fi

VOX SENIORA
Ulla-Stina Henricson
ushenricson@gmail.com
0500 419661

ROUNDANS
Olof Staffans

WALENTINAKÖREN
Kristina Björkvall
tina.bjorkvall@kolumbus.fi

SANDELSSÄLLSKAPET
Dick Lundell
tfn 050 539 0963
dick.lundell@gmail.com

QIGONG
Ursula Öhrman
ursula.ohrman@gmail.com

**Stiftelsen
Seniorhuset Gullvivan sr**
www.gullvivan.fi

Ordförande Carl-Johan Sanmark
Ekonom och disponent Niclas Ståhlberg tfn. tj. 010 837 0836

Medlem Ben Idström
Medlem Annette Lindahl

ÅRSFEST

lördagen den 4 mars kl 16.00
i festsalen, Annegatan 26

PROGRAM

Hälsningsord av föreningens ordförande
Musikklubben uppträder
Festföredrag av FM Lisa Södergård:
Goddag, tjenare och morjens! Hälsningar under hundra år

PAUS med servering
Folkdansarna uppträder
Vox Seniora sjunger under ledning av Sofia Lindroos
Förhandsanmälan senast den 1.3.2023 till info@arbetetsvanner.fi

VÄLKOMNA!

Konstklubbens vår

Startade med målning 16.1.
Vernissage "Vi ställer ut" 30.1 på
Annegatan 26 vån. II kl. 13 - 18.
Följande måndagar undervisning av
Marina Ciglar mellan kl. 12 och 15:
6.2, 13.2, 6.3, 20.3, och 27.3.

FÖRENINGSTYRELSEN

inledde året med ett strategimöte
den 18 januari. Styrelsen samman-
träder nästa gång torsdagen den 16
februari kl. 17, och därefter freda-
gen den 17 mars kl. 17, måndagen
den 17 april kl. 17 och tisdagen den
23 maj kl. 17.

Bokklubben – vårens böcker

Kretsens träffar är den andra
onsdagen i månaden klockan 18
på Annegatan 26, med start den 11
januari. Utrymmet kan växla från
gång till gång.

Under våren kommer vi att läsa och
diskutera en spännande mix av fem
böcker och inleder med Augustpris-
vinnaren 2022 Ellen Strömberg. Hon
är den första finlandssvenska för-
fattaren att vinna det prestigefyllda
svenska Augustpriset i kategorin
barn- och ungdomslitteratur.

11.1 Ellen Strömberg – Vi ska ju bara
cykla förbi (2022) finlandssvensk

8.2 Olga Ravn - Mitt arbete (2021)
dansk

8.3 Elisabet Jökulsdóttir – Den kalla
aprilsolen (2021)
isländsk

12.4 Katja Kettu – Rose är borta
(2021)
finländsk

10.5 Klas Östergren – Gentlemen
(1980) svensk

Diskussionerna leds av
Mathilda Larsson.

50

WALENTINAKÖREN
dirigent Lauri Palin

"Tredje gången gilt"...

11.2. 2023 kl.16.00
Gyllenbergsalen Topeliusgatan 2

14.2. 2023 kl.19.00
G18 Georgsgatan 18

Biljetter och info: walentinakoren.org

Man får väl ställa upp

Svenskfinland är föreningarnas förlovade land och de allra flesta hör till många fler än en förening. Det är också ett välkänt faktum bland föreningsaktiva att det finns många fler som vill vara med än såna som vill ställa upp och ta ansvar för verksamheten. Det verkar alltid vara de samma personerna som ställer upp och får det hela att rulla. Föreningarna kämpar vanligtvis också med ständiga ekonomiska svårigheter då man inte vill uppbära en avgift som skulle täcka omkostnaderna och man blir beroende av allsköns bidrag från olika fonder och mecenater. Bidragen ska regelbundet sökas och redovisas för.

Här finns en massa material för en frodig fars, som de flesta av oss kan känna igen oss i. Hoppas vi också får ett gott skratt åt oss själva. AV-teatern har denna gång valt en svensk komikers, **Adde Malmberts** pjäs för sin produktion för 2023. Pjäsen har regisserats av **Antonia Henn**, som tidigare medverkat i teaterensemblen och sedan utbildat sig till skådespelare i Teaterhögskolan. Under julens mellandagar sitter teaterkretsens ordförande **Robin "Effe" Sundberg** och Aveitens medarbetare och pratar om den kommande produktionen, som har premiär tjugonde januari.

Pjäsvalet

Valet av pjäs var inte svårt. Effes fru **Jonna** hittade den då hon sökte en lämplig pjäs för en annan teater. Pjäsen engagerade hela ensemblen som tyckte att den skulle passa utmärkt just på AV, där utmaningarna med föreningsarbete är känt för alla och envar. En fördel med pjäsen är också att den har många lika starka roller, men inga stjärnroller. Den står så att säga på många ben.

Wasa Svenska Teater har också hittat den och har den på sin repertoar detta spelår. Något direkt samarbete teatrar emellan har inte inletts, men Effe funderar nog på att åka till Vasa och se deras produktion i något skede under vintern.

Den centrala handlingen

Hembygdsföreningens hus i den lilla byn Strömsfors är mittpunkten i byns fören-

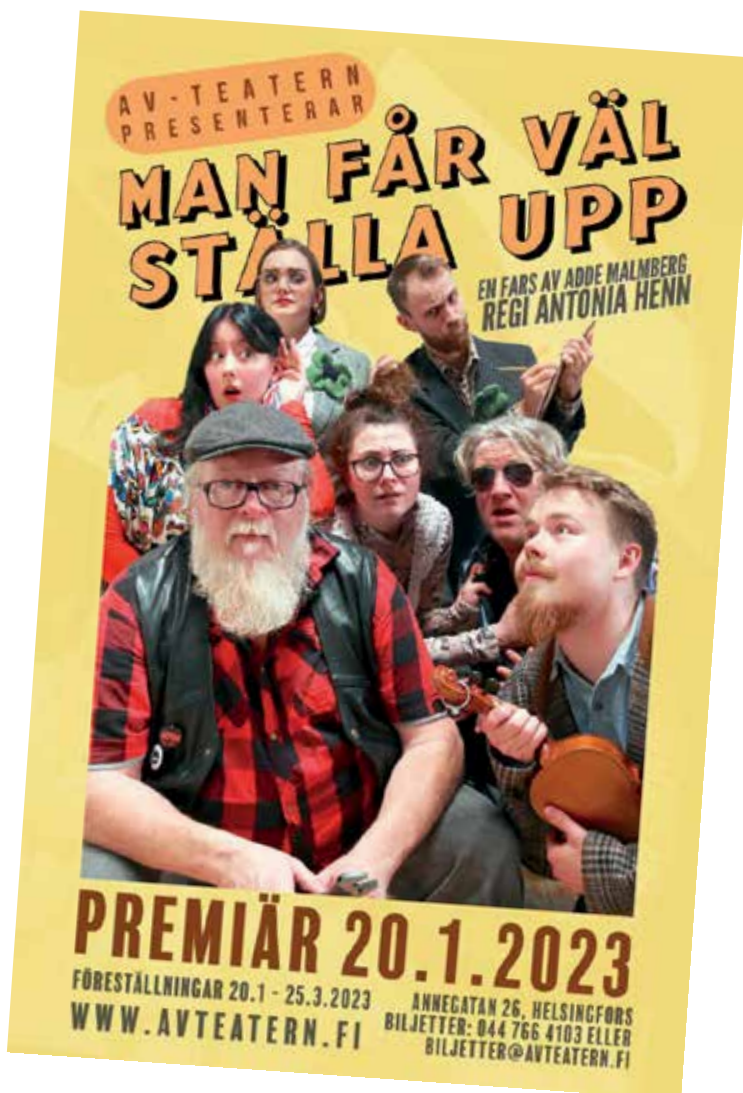
ingsliv. Alla föreningar har sina utrymmen där och byns invånare är medlemmar i varandras föreningar. En dag får man besök av Hembygdsförbundets Centralorganisation för att föreningen har valts till årets förening och man vill reda ut hur bidragen till föreningsverksamheten har använts. Det blir inledning till allsköns förvecklingar, förklaringar, halvsanningar och nödlögner.

Pjäsen ställer inga svåra frågor utan är främst ute för att roa. Den har ett högt tempo vilket är betecknande för farsen och genren behärskas väl av AV-teatern efter många, många års erfarenhet. Skådisarna känner varandra väl och är samspelta. Man har övat sedan september, men ibland har det varit jobbigt då så många

varit sjuka under hösten och mera sällan har alla varit på scenen samtidigt. Nu känner ensemblen sig ändå rätt trygg och färdig att dela med sig av roligheterna. Scenografi och dräkter har man hjälpts åt att tillverka under ledning av **Patricia Hirn**.

Även om pjäsen inte är ute för att väcka en mer omfattande samhällsdebatt om föreningslivets vara eller inte vara så kan den ju ändå väcka vissa tankar och igenkännande småleenden. Visst behöver vi våra föreningar för de anses ju vara en av faktorerna som gör oss ganska lyckliga och nöjda med livet – och friska dessutom. Men är det alltid de samma personerna som ska se till att alla andra mår bra?

SKRIBENT **Moa Lindeman**

DAGENS KONSTVERK

I den här spalten visas verk gjorda av Konstklubbens medlemmar.

Med ett åttiotal premiärgäster i foajén kändes den gemytliga kaffepausen på 20 minuter lite kort. Det var så många nickar, leenden, ord och viktigheter som ville hinnas med i vimlet. FOTO Elianne Rehn

Tokrolig premiär

Om en förening i hembygden där medlemmarna verkligen är den värdefullaste resursen. Om pusslande med utrymmen och uppgifter, om bortförklaringar och om nödlögner som frodas, inte enbart för paragrafernas skull.

Åskådaren kan luta sig tillbaka och njuta av välspelade roller. Det är komiskt, lite nervigt och hispigt men inte överspelat. Fars är en krävande genre också för regin men här går det vant undan; energiskt, väl inövat och rätt tajmat.

Skådespelarna artikulerar förtjänstfullt och orden kan tydligt uppfattas från salongens sista bänkrad, medan "föreningsmedlemmarna" uppe på scen däremot drabbas av besynnerliga missuppfattningar. Det mänskliga blommar skönt här i kväll, också mot alla regler.

Den samspelade ensemblen gör så väl ifrån sig just som lag att jag väljer att inte lyfta någon enskild prestation. - Vem kan här ens avgöra om något av pjäsens alla drivande missförstånd egentligen kunde vara en snygg räddning?

En skrattsalva som föds på scenen rullar ner i publiken, som smälter i känslan av

att själva inkluderas i ögonblickets sprittande spelglädje.

Efter varma applåder får föreställningen också många lovord, inte minst valet av föreningstemat går väl hem på scenen här.

Det glada och skrattfyllda sorlet nere i garderoben berättar ändå mer om stämningarna som publiken tar med sig. Det är lätt att hålla med hen som sade: - Så skönt att få skratta tillsammans igen!

Om själva handlingen, pjäsvalet och temat lönar det sig läsa i **Monica Lindemans** artikel här intill.

Jag är också glad över att på plats ha sett föreningsverksamhet ur pjäsens perspektiv och upplevt Teaterkretsens skickliga insats.

I **Barbro Enckell-Grimms** fina recension i HBL 22.1 står såhär: "Arbetets Vänners lokaliteter och publik liknar intill förväxling Strömsfors och gänget på scen.

Cirkeln är slut, vi skrattar så tårarna rinner. Det är roligast att skratta åt sig själv".

SKRIBENT **Elianne Rehn**

Nu har vi ljus här i vårt hus

LJUSEN SLÄCKS och det blir tyst i salen. Lucia med tärnor skrider in följd av Walentinakören sjungande Luciasången. En stämningsfull tradition på AV:s julfester som inleder julen för mig där jag står i körledet. I år sjöng Lucia **Ronja Valtonen** 8 år Julen är här. De två tärnorna **Agnes** och **Iris** fortsatte med Tre pepparkaksgubbar. Walentinakören sjöng tre traditionella julsånger Giv mig ej glans, Nu tändas tusen juleljus i arrangemang av körens dirigent **Lauri Palin** och Stilla natt. Kören leddes av vicedirigent **Mårten Björkvall** som fått hoppa in med kort varsel. Sedan blev det allsång med **Anne Peltonen** vid pianot. Det kändes extra fint när Nu har vi ljus här i vårt hus klingade i salen där vi igen kunde samlas till julfest.

Tomten var också med på ett hörn då **Robin Sundberg** från Teaterkretsen läste upp valda verser ur Viktor Rydbergs omtyckta dikt Tomten.

Mera körsång fick vi höra då Vox Seniora stämde upp med några vackra julsånger såsom Hiljainen joululaulu och Stilla, stilla juleklockan tonar hän.

Efter programmen bjöd festbestyrelsen på glögg och pepparkakor. Styrkta av glöggen ställde vi upp oss i festsalen för polonäsen som leddes av folkdanslaget. Musikgruppen ackompanjerade och stämningen stod högt i tak där vi följde alla turer i långdansen.

Festen avslutades traditionsenligt i unisonsång med Härlig är jorden till känsligt violinackompanjemang. Glada och varma om hjärtat vandrade vi hemåt i vinterkvällen med ett par korister.

SKRIBENT **Madeleine Blomqvist**
FOTOGRAFER **Elianne Rehn**
och **Siv Nordström**

Polonäsen populär programpunkt

Polonäsen inleder inte bara överklassbaler eller julfester

Modedansen i $\frac{3}{4}$ takt: Polonäs, kom som namnet antyder från Polen och dansades mot slutet av 1800-talet, till en början som en värdig inledning på baler hos överklassen.

Också hos allmogen i Nyland kunde bröllopsdansen inledas med en strängt värdig polonäs, som då hette "fördans".

Polonäs dansas idag i många olika turer och formationer. Den startar med att paret står uppställda i kolonn mitt i utrymmet.

I folkdanssammanhang inleds sammankomster med polonäs och den som leder, det vill säga första paret, bestämmer vilka turer som dansas och i vilken ordningsföljd de tas.

Polonäsen, promenadpolonäs som den också kallas, kan inleda alla större sammankomster med dans, sommar som vinter.

I norra svenska Österbotten var seden lite annorlunda, där kunde dansen på allmogebröllop inledas med purpuri, och före den dansades då alltid en polonäs som kallades Roson.

Polonäsen kräver en kunnig ledare som bestämmer turerna, här på julfesten AV:s egen Margareta (Keta) Rönn. Som partner hade hon Marianne Degerth.

SKRIBENT **Gunnel Biskop**
FOTOGRAF **Elianne Rehn**

BARNFESTEN

AV:s barnfest på Trettondagen – ofö

Alla vuxna får inte komma med på den här festen, högst en vuxen per barn. Barnlösa jag är ändå på väg som reporter till Annegatan och den finlandssvenska Barnfesten med stort B, som varit ständigt populär sedan 1800-talet.

För min del är det 60 år sedan sist och jag är nyfiken på barnens reaktioner nu år 2023 och att återuppleva mina egna minnesbilder.

I salen sitter festfolket färdigt bänkade och stilla som ljus. Väntan i mörkret på Lucia känns snart alltför lång och små skor börjar skrapa mot golvet. ”Voffor gör

di på detta viset”, hörs en småviskande röst.

Äntligen skrider det lysande följet genom salen och upp för de fyra trappstegen till scenen.

Lucia-kören bjuder på en fin liten konsert med kända och okända sånger, nån vers på finska och den bekanta allsången som publiken följer uppmärksam, också de som inte sjunger med.

När det blir trollkarlens tur är det slut på stillasittandet, åskådare flyttar fram och ett ivrigt gäng ställer sig i mittgången. Man får ropa och svara också för trollkarlen har många frågor, han både skojar, luras och misslyckas. Med hjälp av en ung assistent från salongsidan lyckas hans bolltrick med den äran.

Mete är fortfarande värt att stå i kö för, det pirrar lite i magen när frågan kommer:

– Hur många år är du?

”Ätta” är svaret ofta, andra visar med fingrarna. Spännande att få se vad man fiskar upp i den orange korgen, och kanske bli nöjd och överraskad på samma gång. Jag motstår ändå min impuls att

ränderlighet när den är som bäst

prova och svara sjuttio.

Efter pausen börjar höjdpunkten, de välbekanta ringlekarna som alla väntar på att dras med i. Ivern att känna att man kan, men gästerna är lika pigga på att lära sig någon ny tur att svänga i. Den inspirerande ledaren **Cilla Törnblom-Backman** är medelpunkten i sin färggranna folkdräkt.

Här leker vi fram rytmen till Ingolf Backmans dragspel; danssteg, sång, ordförråd, koordination och hövligt samarbete. Mobilerna är glömda för stunden, barnen strålar av samma liv och lust som förr.

Favoriterna är som i gångna tider: Prästens lilla kråka, Räven raskar över isen och den avslutande Här är karusellen som brukar suga den sista musten och springet ur benen. Men den här gången har dansarna inte hunnit bli särskilt rosiga och rufsiga - gästernas uthållighet och glada engagemang hade burit längre.

Det här ett otroligt hållbart koncept; Räven raskar är från medeltiden och den unga sångleken Små grodorna på svenska är 100 år. För hemfärden delar julgubben och hans tomtar med sig en papperspåse

med godis till var och en. En karamellkombo – inget äpple, pepparkaka eller russin som förra gången jag var här och roade mig, alltså på 1950-talet. På AV har man inte begått misstaget att förnya ihjäl detta lekfulla program.

SKRIBENT **Elianne Rehn**
FOTOGRAFER **Elianne Rehn**
och **Åsa Laukonlinna**

Sångleken Små grodorna bygger på en fransk militärmarsch, "La Chanson de l'Oignon" alltså Löksången. Texten är en hyllning till löken, bukfylla för hungriga soldater som "förvandlar dem till lejon". Marschens refräng lyder "Au pas, camarade, au pas, camarade, au pas, au pas" (I takt kamrat ...), upprepad fyra gånger. Det är denna refräng som har lånat sin melodi åt kvackandet i Små grodorna.

Första höstmötet

En av de nyheter som senaste års ändring av föreningens stadgar förde med sig är höstmötet, som ska hållas årligen i november eller december.

Ärenden som höstmötet ska behandla är i huvudsak föreningens budget och val av ordförande, styrelse och valnämnd för följande år. Tidigare behandlades budgeten på månadmötet i december medan valet av styrelsemedlemmar skedde på årsmötet den 1 mars. Valnämnden är ett helt nytt organ med uppdraget att bereda alla personval inom föreningen.

Föreningens första höstmöte hölls den 1 december 2022. Kallelsen till mötet hade hörsammats av ett tjugotal föreningsmedlemmar, så någon större publiksuccé var denna höstmötespremiär inte.

Till ordförande för mötet valdes **Tom Schubert** och protokollet fördes av **Peter Oljemark**.

Ordföranden gick först igenom styrelsens förslag till verksamhetsplan. Han

konstaterade, att föreningens livligaste verksamhet sker i kretsarna. Den verksamhet som är gemensam för hela föreningens är därför begränsad, men inte mindre viktig för det. Till exempel hade teaterresan till Åbo i slutet av oktober rönt stor uppskattning.

Gemensamma evenemang kommer att ordnas också i fortsättningen. För att inte missa dem och annat som händer i föreningen är det skäl att följa med informationen i föreningens nyhetsbrev. Eftersom utskicket bara når dem som har en fungerande e-postadress infördes i föreningens medlemsregister uppmanade ordföranden alla att se till att hålla sina uppgifter i registret uppdaterade.

Bland evenemangen i förslaget till verksamhetsplan lyfte ordföranden särskilt fram bibliotekets planerade flytt till källarsalen, som håller på att renoveras och förvandlas till ett klubbрум öppet för alla föreningsmedlemmar.

Därtill nämndes att styrelsens utskottsverksamhet kommer att utvecklas under året. Utskotten har hittills i hög grad va-

rit sammansatta av styrelsemedlemmar, men avsikten är att involvera hugade och driftiga föreningsmedlemmar också utom styrelsen i utskottsarbetet.

Från mötesdeltagarnas håll påpekades att det skulle vara skäl att återinföra regelbundna träffar för kretsordförandena. Aveiten fick välförtjänt beröm, medan man inte var lika nöjd med föreningens webbplats. Bättre möjligheter att sprida information om verksamheten både inom och utom föreningen efterlystes.

Kerstin Ehnholm presenterade styrelsens förslag till budget och en sammanställning av kretsarnas budgeterade intäkter och kostnader. Hon konstaterade att föreningens mest akuta problem för tillfället är att hitta hyresgäster som skulle vara intresserade av de före detta daghemsutrymmena i föreningshusets fjärde våning.

Mötet godkände budgetförslaget som sådant, vilket bland annat innebär att medlemsavgiften förblir på samma nivå som de senaste åren, det vill säga 30 euro.

Därefter stod val av styrelseordförande i tur. Styrelsen har hittills valt ordförande inom sig, men enligt de ändrade stadgarna sker valet direkt av höstmötet. Sittande ordförande **Tom Schubert** föreslogs och fick enhälligt fortsatt förtroende.

Styrelsemedlemmar i tur att avgå var **Harriet Rydberg**, **Rabbe Saxén**, **Peter Oljemark** och **Robin Sundberg**. Eftersom antalet styrelsemedlemmar enligt de ändrade stadgarna gradvis ska krympas ner från tidigare tolv till sex plus ordförande valdes inga nya i deras ställe.

Kvar i styrelsen är de medlemmar vilkas mandatperiod fortsätter ett eller två år till, nämligen **Kaj Backas**, **Kristina Björkvall**, **Kerstin Ehnholm**, **Casten Idström**, **Wendla Paile**, **Lars Silén** och **Tomas Tallqvist**.

Till första medlem i den nyinrättade valnämnden valdes **Peter Oljemark**.

SKRIBENT **Tina Björkvall**
FOTOGRAF **Elianne Rehn**

Nu är det hänt – det har skrivits historia när nu också skrivande verksamhet har företagits i 130-åriga AVH:s regi

Tystnaden i rummet är fylld av koncentration.

Stolar knarrar.

Pennor raspar mot papper, lite tveksamt först men snart flyter de fyra första hela meningarna fram över pappren. De första i Arbetets Vänners långa historia.

– Duger det inte med franska streck, har en som kallar sig nybörjare frågat och fått ett nej till svar.

Mjuka steg mot korkmattan, kaffe rinner ner i en kopp.

Pennorna fortsätter att raspa.

Fras hörs från en rygga.

En dragkedja öppnas och en näsa snyts Stopp!

Handledarens ljudliga signal tystar pennorna och lätt omtumlade blickar ser upp från pappren, ser de elva andra kring bordet och ser på Mia Franck.

Hon kollar in stämningarna, sedan leker ett nöjt leende i mungipan.

– Tolv minuter tycks vara ett bra pass för er, det kör vi med.

Några lättade andetag hörs när ingen blir uppmanad att läsa upp sina rader högt för andra. I stället berättar **Mia Franck** med sig själv som konkret exempel om en insiktsfull erfarenhet som hon själv gjort i

början av sitt skrivande.

Vi får en ny rubrik, tolv nya minuter och ett obligatoriskt sista ord att använda i vår text.

UR BOKKLUBBENS BLOGG

Finlandssvenskt mörker

Den finlandssvenska klassikern *Mörkrets kärna* av **Marianne Alopæus** har hört till mina följeslagare sedan mitten av sjuttioalet. Någoting i den gjorde ett djupt intryck på en tonåring. Och inte endast på mig: "*Mörkrets kärna* blev en kultbok för generationer framåt" kunde man läsa i Hbl-nekrologen över Marianne Alopæus som avled i november 2014.

I Bokklubben, där vi med jämna mellanrum grabbar tag också i äldre böcker, valde vi *Mörkrets kärna* som årets första bok 2015. Hur skulle den tala till dagens läsare, undrade vi. Några av oss hade läst den tidigare, andra

hade inget som helst förhållande till romanen från 1965 om Mirjam som lämnar sin kringkurna tillvaro i Helsingfors för att leva ett fritt liv i Paris.

Så här skrev en av oss om läsningen:

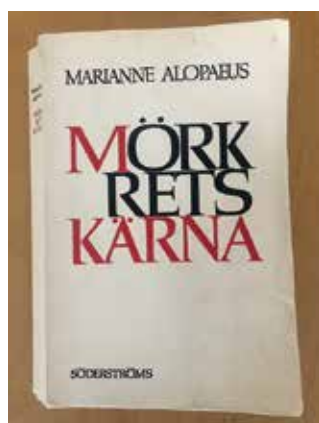
"Det som huvudpersonen främst grubblar över är människans värde. I botten finns en sorg över den rasism som präglat hennes upp-

växt. Bokens första avsnitt beskriver huvudpersonens kärlek till en judisk pojke som inte accepteras av den konservativa finlandssvenska högborgerligheten. Beträktelserna över rasismens starka grepp även i ett så kallat civiliserat samhälle är sorgligt aktuella och gör att boken känns fräsch ännu femtio år efter att den kom ut. Sedan finns det annat som känns mindre fräscht. Även om huvudpersonen ofta betonar att hon är lika fri som en man är hennes kärlekshistorier präglade av det traditionella genusmönstret - kvinnan längtar och förhårligar, mannen är upptagen av annat. *Mörkrets kärna* är inte särskilt lättläst. Filosoferandet blir ofta rätt svårgreppat. Men emellanåt gnistrar det till i helt underbara miljöskildringar från ett svunnet högrestånd-Helsingfors eller ett poetiskt Paris.

I bokcirkeln var vi av olika åsikt om boken. En del tyckte spretigheten och bristen på egentlig handling var charmigt, andra tyckte boken var enbart jobbig."

Avsnittet ovan och rubriken är citat (från januari 2015) ur bloggen Lena i läskammaren som skrevs av vår alltid saknade bokklubbsmedlem **Lena Linderborg** (1958-2015).

Viveka Högnäs-Mellner

→ Och plötsligt, som från ingestans, har ett glasklart synminne från barndomen flutit upp, en minnesbild av ett ögonblick. Just det skrivs ner, det första som kommer är det vi har, en känsla väller fram och ord rinner till. Det är på allvar.

Något är väckt.

Kinder blir rödare medan pennorna flyger vidare över jungfruliga pappersark.

Så gick det till

Som ovan beskrivet gick det till när vi inledde pilotprojektets första workshop. När sessionen på 1,5 timme är till ända och deltagarna börjar packa ner anteckningsmaterial är det inte bara kindrosor som syns utan det syns också något visst i mängden blick, kanske ett nyvaknat fokus eller ett blänk av förundran;

– Det här har jag inte kommit ihåg på 40 år, säger någon eftertänksamt.

Författaren **Mia Franck** har lyckats strålande som inledande handledare för workshopparna *Skriv på AV*. Och med sig själv som exempel invigt oss i konkretionen i att skriva, att hitta något att skriva om och sått frön i sinnen.

Misstro och fobi har fått sina törnar, hopp och mod blivit väckt.

Tiden var för kort protesterade några. Kort men intensiv. Premiären på pilotprojektet kunde ändå knappast ha gått bättre. Det lönar sig att satsa på proffs.

Olika handledare varje gång – blev det olika?

I annonsen utlovades: Inspiration och handledning i korta skrivexperiment som varje gång leds av en författare som också är erfaren handledare. Sådär för att förmedla de olika författarnas särskilda röster och varierande sätt att prova på hur man kan arbeta fram text.

Monika Fagerholm ledde workshop 2. Världsberömd författare och flitigt anlitad kurshandledare i hela Norden. En oefterhärmlig inspiratör, proppfull av energi, ideer och effektivitet.

– Dethär är en resa, en upptäcktsresa, säger hon med en intensitet som får ekot av orden att vibrera i rummet.

– När man formulerar något upptäcker man nämligen sånt som man inte visste att man visste. Och det är just det som är så spännande.

Hon driver oss till att åstadkomma en hel berättelse med inledning, höjdpunkt och slut på de tilldelade 90 minuterna. Följaktligen har vi nu en stomme till berättelse att fortsätta fylla på. – Det var nästan suggestivt, kommenterade en av deltagarna och projektledaren för sin del, gick så på högvarv efteråt att sömnen inte in-

Workshop 2 med Monika Fagerholm

fann sig förrän morgonen började ljusna.

Den tredje workshopen, med **Sofia Torvalds**, var lika särskild och stark som de föregående.

– Jag ska berätta om det jag kan bäst: att skriva självbiografiskt och terapeutiskt.

Den här gången blev det mycket feed backande – och det hade vi redan hunnit längta efter. Under kvällen berördes vi både av varandras, och av egna, upplästa texter och Sofias kloka och empatiska bekräftande av orden vi delat med oss av. Atmosfären var varm och en gruppkänsla insmög sig.

Den fjärde och sista workshopen i serien *Skriv på AV* blev den då vi skrev allra mest och lyssnade uppmärksamt på varandras texter. **Kugge**, författaren **Michaela von Kügelgen**, delade dessutom med sig synpunkter om utsikter och realiteter för dem som eventuellt vill gå vidare mot en skrivande karriär. Alla anmälda inbjöds också till hennes utgivningsparty och på begäran fick man köpa hennes pinfärnska bok *Kickstarta ditt skrivande* också på AV.

– Det bästa rådet fick jag på det sista tillfället, säger BS:

– Man behöver inte alltid skriva om omgivningen, utan gå direkt på situationen.

Uppgift:

Fastna i hissen, tid 5 minuter

”Nej herregud hissen stannade mellan våningarna. Det här är ju en konservburksmodell, varifrån kommer det luft??? Panik! Vad ska jag göra, trycka på larmet? Men det kan ju ta timmar innan nån kommer. Nån pratar med mig, varifrån kommer ljudet? Hjälp, hjälp hissen har stannat mellan våningarna och jag är inte ens för tung! Vad ska jag göra ... jag får klaustrofobi!!!! Förstår du ens svenska? Mitä? Herregud hur säger man på finska var jag är?

Vad är adressen?”

Detta skrevs alltså spontant på 5 minuter av en i gruppen som aldrig i sitt liv skrivit någon fantiserad text utan enbart faktabaserad.

Inte heller deltagarna var alla desamma varje gång.

Vad glad jag blev när jag förstod att man kan anmäla sig till enstaka kvällar, skrev en intresserad från annan ort. ”Jag anmäler mig nu och ska se om det lyckas med en till senare.” Med rymdes tolv personer men i regel blev vi 11 närvarande i dessa smittans tider. Sammanlagt cirkulerade 15 medverkande på workshopparna; hälften AV-medlemmar från förut, tre skrev in sig under kursen och de övriga, mestadels yngre har nu Arbetets Vänner på sin karta. Ännu näst sista gången och till och med den allra sista workshopen fick en ny deltagare var.

Vad gav pilotprojektet?

Projektet bjöd på en överblick av ovanlig bredd vad gäller det finlandssvenska skönlitterära kursutbudet, valde att ha fokus på olika möjligheter för de medverkande att välja väg för sitt fortsatta skrivande.

De medverkande fick generösa inblickar i alla dessa olika författares personliga, skrivande vardag. De som deltog i varje workshop har utrustats med ett brett spektrum av olika råd, tips och metoder. Det viktigaste rådet hade alla ändå gemensamt: *Skriv! Skriv helst varje dag.* Åtminstone som oftast och det räcker med en kvart om dan.

Sammantaget blev det hela till ett slags karta med perspektiv över olika möjligheter att välja i sitt skrivande. Nu vet vi en hel del om vad vi trivs med och vad vi kan välja, nu gäller det att välja fortsättningen, vad vi vill fortsätta med, och skriva, skriva, skriva.

Bra, dåligt och önskemål

Tack till de medverkande i pilotprojektet **Skriv på AV för belysande och inspirerande. feed back!**

Kursen var en överlag fin upplevelse och hade en stimulerande effekt på mig.

Sitsen kändes nästan suggestiv. Kanske platsen och gruppen bidrog. Jag anmälde mig bara till en workshop men det var så bra att jag kom tre gånger.

Jag var helt nöjd med helheten och tycker att samma koncept kan fortsätta. Ev. är fredag kväll mindre lockande än övriga dagar. Både arrangören (=du) och föreläsarna/kursledarna skötte sig utmärkt.

Min tanke på det första tillfället var "vad gör jag här" när de övriga ville skriva böcker, för barnbarnen osv. men jag fortsatte och det är jag glad för.

Det som jag har lärt mig är att glömma min svenskalärare och hennes "terrorregler" och bara skriva på.

Det bästa rådet fick jag på det sista tillfället: man behöver inte alltid skriva om omgivningen, utan gå direkt på situationen.

Angående det praktiska får allt vitsordet 10.

Upplägget med många lärare hindrade fördjupning o gjorde kursen lärarcentrerad. Sofia Torvalds grepp att låta deltagarna dela med sig av sina texter var ett mkt välkommet inslag i helheten.

Att gå på skrivarkurs sätter i gång en process. Skönt att få gå in i den processen i en bekant, mysig o ändå upplyftande miljö - AVhuset

En kommande kurs kunde ha inslag om hur man skriver i olika genrer som passar in i Aveiten! Jag har själv försökt få till en text om folkdansskretsen till Aveiten. Stort tack för kursen.

Det har varit mycket trevligt att få uppleva handledarna live, jag har fått vidgade vyer och lite nya tankar om skrivandet.

Det har varit trösterikt att få höra att stora och kända författare kämpar, och har kämpat, med sina texter, att skrivandet är ett hårt arbete, på samma sätt som jag alltid har upplevt det.

Jag klagade först på att 1,5 timme var för lite men ju längre hösten led blev jag tröttare och har ändrat åsikt. Längden var bra jag orkade hålla fokus. Ursäkta!

Tyckte valet av författare var jättebra. Det var också givande att höra texter av andra kursdeltagare.

Fick goda tips för möjligt fortsatt skrivande. Bra med korta övningar som också kan bli längre texter om andan faller på.

Hade glömt hur roligt det kan vara att skriva helt spontant som vi gjorde under övningarna.

Tröskeln för att skriva blev kanske lite lägre. Pricken på i:et var att Michaela just givit ut en bok om skrivande som säkert också kommer att ge en grund för möjliga nya skrivrutiner.

Jag skulle föredra att jobba med en och samma text och fördjupa den.

Hej! Jag var första gången med om något sånt här. Ville få tips om hur man kommer igång och lite inspiration. Det fick jag, är mycket nöjd med kvällen. Jag kommer med också de följande gångerna av samma orsak, att få vidgade vyer och lite nya idéer. Det var en bra idé av dig att arrangera det här på AV. Tack för det!

Skulle vara roligt med en fortsättning på kursen.

Formatet är bra. Kunde vara en kväll per månad. Skriv på AV kursen är ett bra komplement och passar in med alla andra kurser på AV.

SAMMANSTÄLLNING **Elianne Rehn**

Hur väl pilotprojektet **Skriv på AV** motogs och lyckades överlag kan hugade bilda sig en egen uppfattning om via en utförlig rapport som fås per mejl. Där redogörs bl.a. för vilka hindren är i praktiken för föreningens digitala marknadsföring, det viktigaste sättet att nå ut till yngre generationer. På allmänt plan ökar både utbudet av och intresset för olika kortkurser i skrivande tydligt både i Finland och Sverige vilket visar att projektet på AV sitter rätt i tiden.

Men också här i samma tidning kan man läsa i gruppens belysande feed back, bland annat att tröskeln för skrivande blivit lägre. Glädjande nog för hela förening-

en lyckades projektet generera något som Aveiten länge annonserat efter; att få in texter av nya skribenter till medlemstidningen. Redan i detta nummer kan man hitta nya namn.

Att skriva är att göra en upptäcktsresa
Citatet av **Monika Fagerholm** ringar in kärnan i skrivandet.

- När man formulerar något upptäcker man nämligen sånt som man inte visste att man visste. Och det är just det som är så spännande. Att gå in och se vart den egna texten bär.

Det har sannerligen varit en spännande upptäcktsresa också för projektledaren. Hur otippat är det inte att bli erbjuden

en plattform och resurser att börja driva något nytt ännu vid fyllda 70 år – vilken lustfylld utmaning har det inte varit? Och som grädde på moset har jag fått uppleva min egen drömkurs!

Tack för förtroendet till verksamhetsledare **Niki Hamro** och Aveitens redaktionsråd! Till **Raili Takolander** för grafisk utformning och Bokklubben för stöd.

Elianne Rehn
Projektledare för **Skriv på AV**,
Redaktör och fotograf

En personlig betraktelse

Till det pudrigt hallonröda gamla huset uppe på Annegatan bär jag en liten påse med dansskor och tunnare kläder; och det varje onsdagskväll är ut och är in. Jag hör till gänget som tillsammans bygger upp och nöter in finlandssvenska folkdanser på AV, Folkdanskretsen. I sin koreograferade form är dessa danser lika gamla som det vänliga och stabila huset som förvaltas av AV Huvudföreningen.

Instruktörerna har namn på varje vända, tur och steg. Knippun, sopning, polskesteg ett, polskesteg två, tre, fyra, ked, pannkaksväng, figure'. Vi inhämtar och upprätthåller kunskaper och färdigheter inom den finlandssvenska folkdanstraditionen samtidigt som vi ägnar oss åt socialiserande förlustelser. Att svischa förbi en danskompis är en grundupplevelse i folkdansen som fortplantar sig i vardagen. Den förbättrar mina möten med alleman. Samarbete, kunskap och färdigheter i hövliga maner till milt njutningsfull akustisk musik i trygg miljö; jag tackar och ler.

Kretsarnas sal i ett poetiskt skimmer

Jag känner tacksamhet för att ha hittat AV och fått delta i folkdanskretsen. Jag vill skriva lite om salen, Kretsarnas sal, om golvet vi dansar på, om att se det lysa i gårdshuset. Jag söker också svar på varför kombinationen det gamla huset och de gamla danserna känns relevant.

Efter hundratals dansövningar har Kretsarnas sal fixerats i min föreställningsvärld till ett skrin jag kan öppna och berätta om. Känslan av rummet förändras allt eftersom jag blir säkrade i trossorna. Som ny in i en verksamhetkultur registrerar man intensivt både platsen och människorna. Så här kan det se ut i skrinet:

Golvet är behagligt att se på då det bryter ljus på ett vackert sätt, som hårt ljust trä gör. Jag ska våga dansa på detta golv. Övriga färgtoner i salen är inte lika delikata. Taklamporna dryper av kinuski. Men golvet står sig lent och fräscht undet dem.

På ena långväggen är det höga fönster i rad och den andra domineras av en fullustig sjuttiotalspanel, mera ful än lustig. Mellan de långa gardinerna på fönsterväggen glimmar ett upplyst fönster i gårdshuset. Ljuset är vitt och fönstret har vita spetsgardiner. Det är trevligt med den intima innerstadskänsla som livstecknet i gårdshuset ger. Där jag bor är husen utspridda i backen. Att komma till den aningen dystra salen som en inte danskunnig person utan föreningsvana har förr om åren fått mig att söka mildheten och vilsamheten i åsynen.

Trots att vi befinner oss på översta våningen i huset och trots att takhöjden är rejäl är intrycket lite grottlignande. Den mörkbruna målade brädpanelen fortsätter längs bakre väggen. Mitt på den, på en sockel står en staty, en figurgrupp som ser ut att vara utförd i patinerat och polerat brons.

Klockan sju prick sätter sig spelmannen (han eller hon) bak i salen. Spelmannens gestalt bildar par med figurgruppen. Musikern sitter bredbent och stadigt, han styr hela rummet med fiolen. Spelmansgigantens frejdiga bredbenta gestalt och fiolens förföriska danskommandon konkurrerar ut den stadiga sockeln, lejonet, damen, svärdet och svansen hur detaljrika och välsvavade de än är. Den mörka jordfärgen o kinuskin får andra toner att vara klangbotten för.

Dansarnas formationer är klara och geometriska. Folkdansens rytmer och kosmologi råder och andan är konstruktiv. Vi bildar rader att dansa långa menuetter i, vi valsar, galopperar eller trippar i stora ringar och hurrar i småringar. Vi do si doar och vi byter hövligt platser i fyrkanter. Vi sjömanssteppar i engelskor, vi polkar, vi skuttar. Vår staty är en fiolspelande gigant som är högst levande. Hen skjuter oss ut på våra banor, mättar våra steg o styr varje vända o prickar in varje nickning. Vi samarbetar i ett geometriskt och rytmiskt universum. Allt detta är ett under, onsdagsundret på AV, Annegatan 26, 5tr.

Skrinet förändras i takt med åren. Jag lär sent omsider att statyn, vars formspråk jag känt avstånd till faktiskt är en gipskopia av Lex (Patria) i litet format. Lex är en av de fyra allegoriska figurgrupper som pryder sockeln på **Alexander den andra**-statyn på Senatstorget. De är Lagen, Ljuset (Bildning), Fred och Arbete. Liknande kopior finns bl.a. i Ständerhuset och i Åbo Hovrätt.

Problemet är att den mörkbruna brädpanelen får **Walter Runebergs** svala och lätt idealiserande formspråk att framstå som kitsch. När symboler får namn och berättelser kan de omfamnas i vilket formspråk som helst.

Från Kretsarnas sal till kapprummet går tre passager. Så kan vi skingra den intensiva socialiteten för kvällen i en frihettlig sorti genom två hemliga föreningsrum och en korridor. Till höger går stigen genom ett proppert kök i dova slumpmässigt valda färger. Här har generationer av AV-medlemmar stått och förberett kaffestunder och julfester. Allt andas flit, ordning och förening. På fönstersidan kan man slinka genom depårummet. Här har vi och andra kretsar skåp, och här finns bridgebord och målarstafflier. I mitten går den egentliga en aning högtidliga korridoren till och från salen.

I kapprummet är snacket redan ett annat än i salen där vi pratar dans. Det kan handla om västmetron, konsertrepertoaren eller stickbeskrivningar.

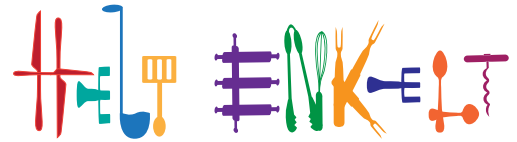
I en förening är det lätt att föra traditionen vidare

I en tid av sämre ekonomi och otryggare utsikter finns det plötsligt igen efterfrågan för föreningsliv och den sortens konservatism som AV-huset förkroppsligar. De gamla prång och kök och depåer som AV låtit stå intakta möjliggör att traditioner och sätt att mötas på kan fortleva. Just bristen på vräkig ytrenovering är vad jag älskar i huset. Föreningsmänniskan som vecka efter vecka infinner sig på övningar, bokför danslistor eller fixar exempelvis glutenfria kex till årsmötet är trendig igen. Det är trendigt att bli vid sin läst. Det å andra sidan är något man bara kan göra om man har referensgrupper, kunskaper och aktiviteter som ramar in lästen. Aktiviteterna ska vara tillåtande, trygga och roliga och ske i kuranta lokaler. En så obeständig konst behöver beständighet kring sig.

Dansen behöver ett golv och tar sats från golvet. Den svävar i luften ovanför bara så länge den varar.

Sini Lappalainen

Deltagare i kursen Skriv på AV

RECEPT OCH BILDER: Elianne Rehn

Avslutning med mörkgrön soppa och mandelmassa

Maten ska "sköta sig själv i ugnen, det är allra enklast och sparar på arbetsmomenten" så presenterades grundidén när matkolumnen Helt enkelt startade för ett år sedan. Två veckor senare anföll Ryssland Ukraina och att spara på vår elförbrukning har blivit en entydig samhällsnytta i vår vardag. Liksom ekonomisk åtstramning. Det här har undergrävt den avsedda nyttan med kolumnen och följaktligen läggs den ner i och med denna femte och sista spalt i Aveiten.

I hopp om att läget skulle lätta efter hand har kolumnen egensinnigt presenterat andra maträtter än tänkt, men som fortfarande skulle motsvara det utlovade: Dels hemlagade och smakrika rätter som kan lagas utan fingerfärdighet, dels rätter med bara ca 5 hållbara ingredienser som man kan ha på lut hemma på hyllan d.v.s. tillaga direkt utan att man först behöver gå till butiken samt slutligen, med så få arbetskedan som möjligt. De här behoven som är väsensskilda från de nu aktualiserade, har i sig inte försvunnit någonstans och vem vet - om läget förändrar sig och den oöverträffat arbetsbesparande, mörande och smakintensifierande metoden långkok i ugn blir rätt igen, kanske Helt enkelt kunde återuppträffa någon dag, men än skymtas ingen sådan ljusning i horisonten.

Nigella Lawsons Broccolisoppa – en lättlagad läckerhet

3 msk olja
1-2 klyftor vitlök, eller 1/2 tsk vitlökpulver
10 cm skivad purjolök eller motsvarande
2 tsk torkad timjan
1 kg fryst broccoli direkt från frysen
12 dl varm grönsaksbuljong
200 g mögelost i smulor eller skuren i mindre bitar
Koka upp buljongen.
Ta en rejält stor kastrull och lägg i oljan, vitlök och lök.
Koka upp ett par minuter.

Min godaste mandelmassa är bredbar och supersnabb

2 dl (100 g) mandelmjöl
1/2 dl socker (blir mindre söt än butiksvaran)
2-3 tsk malen kardemumma
3 msk grädde
2-3 droppar bittermandelolja (eller 3 rivna bittermandlar)
40 g rumsvarmt smör

Rör ut bittermandeloljan i grädden.
Rör samman allt utom smör med gaffel eller maskin. Knåda sedan ner smöret och blanda (jag använder Bamix-stavmixer) tills du får en någorlunda jämn smet.

Godast blir den för att vi kan justera smaken som vi behagar t.ex. ersätta kardemumman med vaniljsocker -

bäst för sin stora användbarhet; man kan givetvis fylla tårter med den, bre ur i wraps eller rulla till godisbollar (snygga med mandelspån ovanpå).

Massan håller en dryg vecka i kylskåp men som rumsvarm är den enklast att bre ut hur tunt som helst.

Med den här hastigt hoprörda mandelmassan tackar Helt enkelt för sig och hoppas ha kunnat tillföra aveiter någon berikande eller kanske rentav förenklande matidé.

Ha en härlig och god fastlag!

Tips! Häpnadsväckande god som sockerfri variant; ersätt sockret med eritrytol bordssötningemedel.

Lägg till timjan och den frysta broccolin, rör runt dem i värmen någon minut.

Tillsätt den heta buljongen och vänta tills soppan bubblar upp.

Lägg då på lock och koka i 5 minuter. Sänk värmen och mixa ihop soppan med en stavmixer

Smaka av med peppar och bli inte förvånad om du behöver tillsätta lite extra salt

Om du gillar chili kanske du vill strö lite röda flakes ovanpå?

Stiltonost använder Nigella men vanlig Aura går bra.

PS Aveitens matkolumns läsare hann inte få flera än ett 10-tal olika recept att variera med, men det kunde vara värre. Enligt statistiken varierar nämligen en genomsnittsfamilj 14 olika recept för sin matlagning medan variationen i en barnfamilj består av fem maträtter.

Promenadorienteringens frågor

Kontroll 1

Ringa in det svar ni anser vara det rätta!
Det kan finnas flera rätta svar på någon fråga.

1. Här söks en finlandssvensk författare som har fått en av sina böcker översatt till finska. Boken heter på finska Kivipuiston tyttö, den är översatt av Anna Heroja och den har funnits i bokhandlarna sedan 25.7.22 Den svenska versionen har sålts i 36 000 exemplar, i Sverige. Vad heter författaren?

- a) Maria Antas
- b) Nilla Kjellsdotter
- c) Peter Sandström

2. "Boet" kallades en utomhusskulptur, byggd av återanvänt material. Det tudelade verket bredde ut sig över Glaspalatsets tak och upp längs skorstenen på torget intill. Skulpturen fanns till påseende under tiden 7.5-4.9.22. Vem är skulptören?

- a) Olafur Eliasson
- b) Junichi Kakizaki
- c) Tadashi Kamawata

3. Klaus Härö har regisserat många fina filmer, bl.a. Okänd mästare, Den bästa av mödrar och Post till pastor Jakob. Nu är en ny film på kommande, den har världspremiär på filmfestivalen i Toronto i slutet av september och premiär i Finland i början av oktober. Vad heter filmen?

- a) Min älskade sjökaptan
- b) Skogshuggarens saga
- c) Livet efter döden

4. Svenska Teatern sätter i höst upp många intressanta pjäser. En av dem är skriven av den franska dramatikern Florian Zeller. Vilken pjäs är det frågan om?

- a) Innan avfärd
- b) Evtig ung
- c) Tre litet äldre systrar

5. En deckarförfattare och TV-profil slog igenom 2003 med sin första bok i en serie på tio romaner som utspelar sig i en stad på svenska västkusten. Just nu är den elfte boken aktuell. Vem är hon?

- a) Camilla Grebe
- b) Sophie Sarenbrandt
- c) Camilla Läckberg

6. Pajtam Statovcic, föddes i Kosovo 1990. Han kom till Finland som 2-åring och växte upp i Borgå. Hans roman Bolla (2019) är

översatt till svenska, norska, engelska, tyska och holländska. Den gav honom Finlandiapriset som den yngsta pristagaren någonsin. En pjäs baserad på boken hade premiär på Helsingfors stadsteater 2.9.2021 med en Sarkola som regissör. Vem? (Pjäsen visas inte mera.)

- a) Milja Sarkola
- b) Saga Sarkola
- c) Sampo Sarkola

7. Brad Pitt är en av världen mest berömda skådespelare. Han är/var i Finland i sin egenskap av konstnär på inbjudan av britten Thomas Houseago. Soloutställningen blev en grupputställning, en hyllning till vänskap. Den andra som debuterar som bildkonstnär med fokus på keramik är rockstjärnan Nick Cave. Var får vi se denna utställning?

- a) Tammerfors konstmuseum
- b) Sara Hildens konstmuseum
- c) Didrichsen konstmuseum

8. En författare som bor på Island har skrivit flera reseböcker om Island och i juni utkom debutromanen Hildur. Hildur är den första delen i en deckarserie om den isländska kriminalinspektören Hildur Pórnarsdóttir. Hon får hjälp av en finsk polispraktikant Jakob Johansson att reda ut brottshärvor tillsammans. Vem är författaren?

- a) Kristin Marja Baldursdóttir
- b) Satu Rämö
- c) Jón Arason

9. Den mansperson som söks här levde mellan 1908 och 1982 (och hette Brännäs fram till 1932). Han var en finländsk skådespelare och sångare, hans karriär omfattade 300 scenroller och 65 långfilmsroller. Han filmdebuterade 1931 som huvudrollsinnehavare i filmen Jääkäarin morsian. Sitt stora genombrott fick han hos Suomi-Filmi och spelade i många filmer mot en av våra mest kända kvinnliga skådespelare i slutet av 1930-talet. Han tilldelades Jussistatyetten 4 gånger och mottog PRO Finlandia-medaljen 1958. Därtill har han gjort åttio skivinspelningar, bland annat med orkestern Dallapé. Vem var han?

- a) Yrjö Järvinen
- b) George Malmsten
- c) Tauno Palo

Kontroll 2

Vid denna kontroll gäller det att känna till olika slags märken och symboler och vad de står för.

1. Första frågan gäller märken vi alla som rör oss i trafiken bör känna till. Vad betyder dessa trafikmärken? Ringa in rätt alternativ:

- A. Motorväg
- B. Motortrafikled
- C. Personbilstrafik

- A. Godshamn
- B. Passagerarhamn
- C. Bilfärja

- A. Cirkulationsplats
- B. Påbjuden cirkulationsriktning
- C. Obligatorisk u-sväng

- A. Förbjudet att stanna
- B. Parkeringsförbudszon
- C. Parkering förbjuden

2. I och med den nya vägtrafiklagen som trädde i kraft 1.6.2020 infördes ett antal helt nya trafikmärken. Vad signalerar dessa märken? Skriv lagets svar på svarsraden vid respektive bild.

A. _____ B. _____

C. _____ D. _____

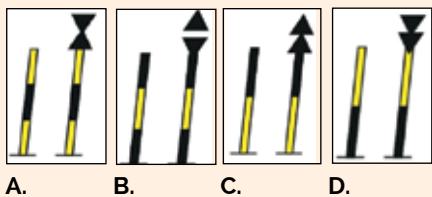
1. b, 2. c, 3. a, 4. b, 5. c, 6. a, 7. b, 8. b, 9. c

De rätta svaren för kontroll 1:

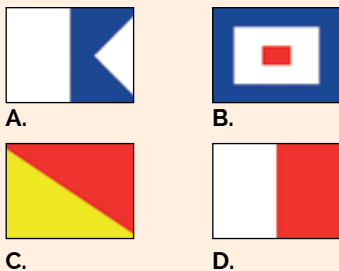
De rätta svaren för kontroll 2:

1. B, C, B, C
 2. A. Trafik med motorfordrivet fordon med dubbdäck förbjuden, B. Sammanvävning av körfält, C. Centrum, D. Bränsledistributoren, komprimerad naturgas
 3. A. Väst, B. Ost, C. Nord, D. Syd
 4. A, D, B, C, C, B, D, A
 5. A, B, B, A, C, D, D, C
 6. A. Rättvis handel, B. Ekologisk mat, C. Återvinning, D. Tillverkad i Finland
 7. A, 3, B, 4, C, 1, D, 2
 8. A. Guld, B. Bly, C. Kvicksilver, D. Järn
 9. A. Svenska folkskolans vänner, B. Svenska litteratursällskapet, C. Svenska kulturfonden, D. Svenska pensionärsförbundet

3. Sedan ger vi oss ut till sjöss. På vilken sida, angiven i väderstreck, ska man passera dessa kardinalmärken? Skriv lagets svar på raden under respektive bild.

4. Och vad betyder dessa signalflaggor till sjöss? Skriv flaggans bokstav vid rätt betydelse.

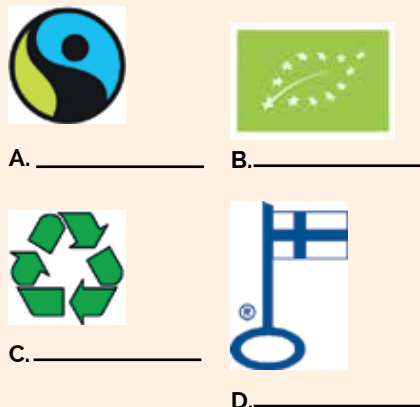
- _____ Lots ombord
- _____ Man överbord!
- _____ Jag behöver läkare
- _____ Dykare i vattnet

5. Därefter blir det kommunvapnets tur. Skriv vapnets bokstav vid namnet på rätt kommun.

- _____ Rovaniemi
- _____ Fredrikshamn
- _____ Tusby
- _____ Suonenjoki

6. En hel del symboler möter oss också i butiken. Vad betyder dessa märken? Skriv svaret på raden under respektive märke.

7. Dessa är några av världens mest kända varumärken. Utmaningen är att rangordna dem i nummerföjd enligt hur värdefulla de är (enligt <https://www.top10.info/topp10-av-varldens-starkaste-varumarken/>). Skriv ordningsnumret efter bokstaven för respektive märke.

A. _____ B. _____

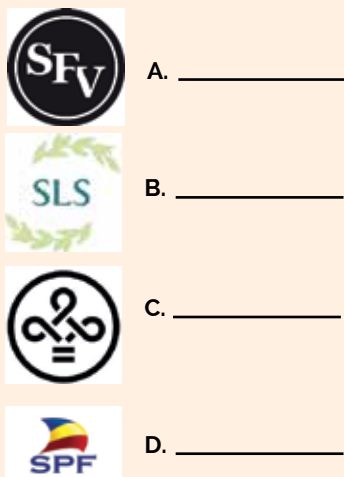

C. _____ D. _____

8. De kemiska beteckningarna för de vanligaste grundämnena är det också bra att känna till (inte minst när man löser korsord). Vilka grundämnen står dessa beteckningar för?

- A. Au
- B. Pb
- C. Hg
- D. Fe

9. Slutligen kommer vi till finlandssvenska organisationer. Skriv under logon vilken organisation som den symboliserar:

- A. _____
- B. _____
- C. _____
- D. _____

Kontroll 3

Frågorna vid denna kontroll gäller uppfinningar, upptäckter, rekord och tekniska misslyckanden. Ringa in det svarsalternativ ni väljer.

1. I kylaggregaten på kylskåp började man i slutet av 1920-talet använda freon. Sedermera vet vi att freon bryter ned ozonskiktet som skyddar jorden från den farligaste ultraviolette strålningen, och därför är freoner inte längre tillåtna, men på sin tid upplevdes upptäckten som en stor förbättring. Vilket amerikanskt storföretag var det som ledde den utveckling som ledde till upptäckten av freon (i samarbete med företaget Frigidair, som fick patent på freon 1928),

- 1. General Motors
- 2. Du Pont
- 3. General Electric

2. År 1901 hittade dykare i ett sjunket skepp i Grekland en apparat som – när den sedermera undersökts med röntgentomografi och ultraljud – visar att man i Mesopotamien redan före vår tideräk-

nings början vetat bl.a. att jorden är rund och roterar kring

sin axel och kring solen. Mekanismen är baserad på en årslängd om 365,25 dagar. En replik i förstoring finns på det arkeologiska museet i Aten. Apparaten har uppkallats efter ön intill vilken den hittades. Vad heter ön?

- 1. Adamantas
- 2. Antikythera
- 3. Naxos

3. Den obemannade månrocketen Artemis har en manskapsmodul som väger cirka 10 ton. Efter att den roterat kring månen ska den återvända till jorden för att landa i någon ocean under dagtid. Bl.a. därför är det noga när uppskjutningen sker. Huvudrocketen bränner flytande syre och väte. Huvudrocketens startvikt är cirka 2,6 miljoner kg. Vilken är flödes hastigheten av väte då motorerna går för fullt?

- 1. 700 l/s
- 2. 3,7 m³/s
- 3. 5,7 m³/s

4. Med Formula 1-bilar kan man köra mycket hårt, men på tävlingsbanorna uppnås sällan maximal hastighet, eftersom banorna är kurviga och raksträckorna inte är långa. Vem innehar hastighets-rekordet i en Formula 1-tävling?

1. Valtteri Bottas
2. Kimi Räikkönen
3. Mika Häkkinen

5. En provreaktor exploderade den 3 januari 1961 i USA då man skulle sätta ihop den efter att ha monterat en ny strålningsmätare. Tre personer dog och en av dem hade man svårt att hitta, för han var fastnaglad högt uppe i taket i reaktorrummet. Vilken var orsaken till explosionen?

1. Man hade glömt att sätta in en kolstav
2. Den mittersta kontrollstaven drogs ut för långt
3. Ett kylvattenfilter hade stockat sig och vattenflödesmätaren visade fel

6. Vid sin första provtur störtade den nya modellen av Ariane-raketerna, Ariane 5, efter mindre än en minut. Vilken var orsaken?

1. En av de fyra raketmotorernas kraft minskade p.g.a. fel i automatiken
2. Vätgasbehållarens svetsfog sprack
3. En givare gav data som decimaltal men programmet behandlade dem som heltal

7. Rymdteleskop spelar en viktig roll för att samla in information om avlägsna planeter, stjärnor, galaxer och andra himmelska föremål. Rymdteleskopet har jämfört med markbundna motsvarigheter den fördelen att det inte störs av den markbundna atmosfären, som förvränger och absorberar en stor del av ljusstrålningen. Vilket av följande är inte namnet på ett rymdteleskop?

1. James Webb
2. Hubble
3. Sara Seager

8. Containerfartyget Ariadne körde på grund i augusti 1985. Ombord fanns 118 containrar med giftiga kemikalier såsom tetraetyl, xylen och aceton. Efter en vecka började man försöka få loss fartyget med hjälp av två bogserbåtar. Det lyckades inte och efter tre veckor bröts fartyget itu och började brinna. Var hände det här?

1. Somalia
2. Nya Zeeland
3. Chile

9. Ett annat olycksdrabbat containerfartyg, japanska men panamaflaggade Ever Given, fastnade i mars 2021 på tvären i Suezkanalen och blockerade den livligt trafikerade kanalen i nästan en vecka med katastrofal köbildning som följd. Det är fråga om ett av världens största containerfartyg, hur stort är det?

1. 274,6 meter långt och 43,5 meter brett
2. 326,7 meter långt och 51,2 meter brett
3. 399,9 meter långt och 58,8 meter brett

Kontroll 4

1) Vi börjar med en historisk / geografisk fråga: Nedan fem idag mindre vanliga, ofta äldre, namn på städer. Vad kallar vi vanligtvis dessa städer i dag? 0,5 poäng per rätt svar, dock högst 2 poäng.

Kowno _____
 Miklagård _____
 Preßburg _____
 Léopoldville _____
 Lourenço Marques _____

2) Många flygfält är döpta efter märkespersoner, av större eller mindre dignitet. Vilka flygfält har fått namnet efter dessa personer? 0,5 poäng per rätt svar, dock högst 2 poäng. Poäng ges också för rätt land.

Alfredo Stroessner _____
 Eleutherios Venizelos _____
 Sergei Prokofiev _____
 John Lennon _____
 Frédéric Chopin _____

3) Munkrepubliken Athos är en självstyrande region i Grekland. Av nedannämnda fyra "grupper", vilka är inte tillåtna på Athos?

Motorfordon
 Djur av honkön
 Icke-ortodoxa
 Kvinnor

4) Islam har fem så kallade pelare, fem grundläggande plikter, en muslim skall utföra mot gud. Vilka är Islams fem pelare? 0,5 per rätt plikt, dock högst två poäng totalt.

5) Esterna och finnarna har ju kasus i överflöd, men visst har vi också några, även om vissa av dem torde kunna ses som obsoleta i dag. Kombinera ihop följande satser med rätt kasus:

Grannens katt är svart Genitiv
 O Kriste, hör min bön! Ackusativ
 Man ur huse Vokativ
 I ljusan låga Dativ

6) Dagens konstnärsfärger har ofta komplicerade namn som hör ihop med deras kemiska sammansättning (phthalocyanine, dioxazine, benzimidazolone, etc). Nedan finns i stället fyra traditionella färger. Kombinera ihop dessa fyra färgnamn med rätt färg:

Aureolin Rött
 Krapplack Blått
 Malakit Gult
 Lapis Lazuli Grönt

7) Storbritannien och dess regenter är ett aktuellt ämne i dag. Kombinera ihop följande engelska regenter med rätt årtal:

Karl II (Charles II) 1558–1603
 Wilhelm I Erövraren (William I) 1016–1035
 Knut den store (Canute the Great) 1066–1087
 Elizabeth I 1653–1658
 Oliver Cromwell 1660–1685

8) Från regenter till vin. Här skall vi kombinera ihop druvsort med rätt land.

Saperavi Grekland
 Furmint Sydafrika
 Pinotage Georgien
 Romeiko Ungern

9) Vi avslutar denna kontroll med en fråga kring slutet av stormaktstiden. Efter Poltava tillbringade Karl XII en längre tid i staden Bender (Tighini). Ibland säger man slarvigt "Bender i Turkiet", men Turkiet som stat uppstod ju först 1923. Om vi i dag vill besöka Bender, till vilket land skall vi då bege oss? Som ett tips förkortas närmaste flygfält KIV. Rätt land 1 poäng. Kan ni ännu närmare precisera i vilken "region" staden ligger får ni 1 poäng till.

Kontroll 5: Natur och miljö

Fråga 1. Allemansrätten

Allemansrätten finns i Nordeuropa, främst Sverige, Norge och Finland. Du behöver inget tillstånd av markägaren för att utnyttja din allemansrätt och det är heller ingenting du behöver betala för. Men när du gör det får du naturligtvis inte skada eller störa någon. Ringa in de alternativ som man enligt allemansrätten får göra:

- A. Övernatta i tält
- B. Slå upp en liten lägereld
- C. Plocka hjortron
- D. Åka cykel på privata skogsvägar
- E. Samla mossor för eget behov
- F. Ta kullfallna torra träd till ved
- G. Plocka kottar från träd
- H. Jaga hare, utan hund

Fråga 2. Öar

Soisalo är en stor ö i Savolax i östra Finland. Öns area är 1638 kvadratkilometer. Den betraktas som Finlands största och den största inlandsön i Europa. Hur stora är följande öar längs den finlandssvenska kusten?

Kombinera öarna med arealen:

A. Kimitoön	1. 685 km ²
B. Replot	2. 524 km ²
C. Fasta Åland	3. 160 km ²
D. Nagu Storlandet	4. 72 km ²

Fråga 3. Finlands nationalsymboler

Lonkeron, som snart blir aktuell under årets gråaste dag, har ofta skämtsamt kallats för Finlands nationaldryck! Några andra lite seriösare symboler har tagits fram vid olika omröstningar. Senast valdes Finlands nationalfjäril i samband med Finlands 100-årsjubileum.

Vilka är Finlands nationella symboler i följande kategorier?

- A. Nationalfjäril _____
- B. Nationalfisk _____
- C. Nationalfågel _____
- D. Nationalväxt _____

Fråga 4. Lågtryck

På en väderkarta över Europa finns ofta minst ett högtryck och ett par lågtryck. Mellan ett högtryck och ett lågtryck finns en tryckkraft som sätter luften i rörelse och vi får en vind. Något som komplicerar det hela är att jorden roterar. Jordens rotation medför att luftströmmen påverkas av den så kallade corioliskraften, som avlämnar luften. Men åt vilket håll rör sig luften kring ett lågtryck? Ringa in rätt alternativ.

- A. Moturs på norra halvklotet och moturs på södra halvklotet
- B. Moturs på norra halvklotet och medurs på södra halvklotet
- C. Medurs på norra halvklotet och moturs på södra halvklotet
- D. Medurs på norra halvklotet och medurs på södra halvklotet

Fråga 5. Invasiva främmande arter

Främmande arter är arter som spridits med människan från sitt naturliga utbredningsområde till ett nytt område antingen avsiktligt eller oavsiktligt. Vissa trivs särskilt bra och utgör ett betydande hot för ursprungsarter, ekosystem, odlingsväxter, skogsbruk och andra näringsgrenar. Främmande arter som helt klart orsakar skada kallas invasiva främmande arter och bekämpas i hela EU. Vilka är dessa främmande invasiva arter?

A.

B.

C.

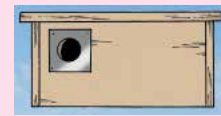
D.

Fråga 6. Fågelholkar

Det är roligt och nyttigt att bygga fågelholkar. Hålhäckande fåglar lider brist på boplatser därför att det finns för få naturliga håligheter. Som tur är kan fåglarnas bostadsbrist lindras med hjälp av holkuppsättning. Det är lätt att själv bygga holkar, så sätt i gång i vinter! Vilken holk föredrar de här fåglarna?

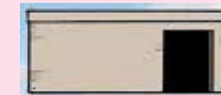
1. Standardholk

2. Vågrät holk

3. Öppen holk

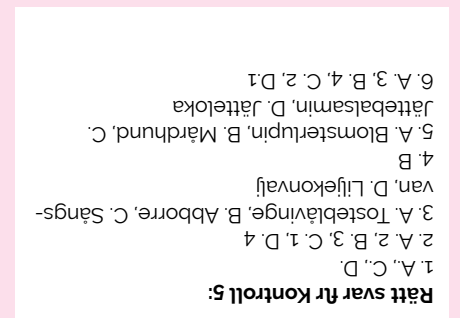
4. Häckningslåda

- A. Gråsparv
- B. Småskrake
- C. Grå flugsnappare
- D. Blåmes

Svar: A: ___ B: ___ C: ___ D: ___

Uppgift 7. Kottkastning (max. 6 poäng)

Välj 20 st. kottar, fördela dem mellan alla lagmedlemmar och kasta dem in i korgen.

- 7. Karl II (Charles II) - 1660-1685, Wilhelm I. Erövraren (William I) - 1066-1087, knut den store (Canute the Great) - 1016-1035, Elizabeth I - 1558-1603, Oliver Cromwell - 1653-1658
- 8. Saperavi - Georgien, Fumint - Ungern, Pinotage - Sydafrika, Romeiko - Grekland
- 9. Moldaven, närmare bestämt i "utbrytarepubliken" Transnistrien

- verpool, England, Frédéric Chopin - Warszawa flygplats i Polen
- 3. Djur av honkön, kvinnor
- 4. Trosbekännelsen, bönen, fastan, allmosan, valffärden
- 5. Grannens katt är svart - Gentiv, O Kriste, hör min böni! - Vokativ, Man ur huse - Dativ, I ljusan låga - Ackusativ
- 6. Aureolin - Gult, Krapplack - Rött, Malakit - Grönt, Lapis Lazuli - Blått

- 1. Kowmo - Kaunas i Litauen, Milkagård
- konstantinopel, sedermera Istanbul i Turkiet, Pressburg - Bratislava i Slovakien, Léopoldville - Kinshasa i Kongo, Lourenço Marques - Maputo i Mozambique
- 2. Alfredo Stroessner - efter diktatorn Stroessner, Asuncion, Paraguay, Eleutherios Venizelos - grekisk politiker, Athens flygplats, Grekland, Sergei Prokofjev - rysk kompositör, Donetsk flygplats, Ukraina, John Lennon - Li-

KRÖNIKA

Tacka och ta emot

"Behöver du draghjälp?" frågar en ung röst bakom mig när jag är på väg till bussen med kypen i ena handen och dragkappsäcken i den andra. Jag blir väldigt glad och det säger jag till henne, men samtidigt betyder jag att jag nog klarar mig själv. Samma sak upprepar sig ett par gånger till under min resa via Tammerfors till Vasa tills jag börjar diskutera saken med den unga kvinna som ville hjälpa mig på tåget. Varför är det så svårt att erkänna att man kan behöva hjälp eller att lite hjälp skulle underlätta mitt liv?

Under min höst med allt mer värk i knäna och allt mer besvär med rörligheten har jag många gånger erbjudits hjälp och nästan lika många gånger avböjt. Men sen börjar jag mjukna och det är inte bara för att jag faktiskt kan behöva hjälp med ett och annat utan också för att det är oartigt att vifta med kalla handen åt någon som bara vill en väl. Jag blir ju själv glad åt att kunna hjälpa någon annan. Varför skulle jag inte vilja unna den glädjen åt en medmänniska.

Efter själva operationen i december då jag fått nya knäleder i båda benen blir det helt klart att jag inte klarar mig utan hjälp. Samtidigt blir det mer uppenbart än någonsin att människor väldigt gärna vill hjälpa och stöda där de kan. Det har varit en väldigt hälsosam läxa för mig att lära mig säga tack och ta emot. En

granne skottar snö åt mig med jämna mellanrum, hämtar min post och för mina sopor. En god vän kuskar mig till hälsocentralen och väntar medan stygnen tas bort och för mig hem igen. Goda människor hämtar mina beställda varor i butiken, vattnar de blommor som sitter för högt för att jag ska nå dem utan pall och erbjuder sig att hänga upp min tvätt. Telefonen ringer och plingar ofta och många, många vänliga själar hör av sig och undrar hur jag mår och hur jag klarar mig. Strax efter operationen fick jag bo i en lägenhet vägg i vägg med min dotters svärföräldrar för att hjälpen skulle finnas nära och för att jag inte skulle vara ensam under julen. Mitt barnbarn kom med några av sina käraste mjukisdjur för att jag skulle ha sällskap. Jag är oerhört glad och värmd ända in i själen av all denna omtanke och skjuter beslutsamt ifrån mig tanken att jag inte har gjort mig förtjänt av den. Det ges säkert många tillfällen i livet då jag för egen del kan erbjuda hjälp och vara till stöd för andra.

Man brukar säga att det är lika viktigt att kunna ge förlåtelse som att be om den. På samma sätt kan man resonera att det är lika viktigt att se när man kan erbjuda hjälp som att ta emot den och säga tack. I extrema situationer blir man ju tvungen att förlita sig på andras hjälp, men det finns också tillfällen i livet då

man kanske skulle ha kunnat klara sig själv, men då en utsträckt hand och ett vänligt leende blir en bro mellan två människor att gå på tillsammans. Det har båda parterna utbyte av. Lita på din intuition när den säger dig att du kan sträcka ut en hjälpande hand även om ingen har uttryckt det i ord. Det slår sällan fel. Min goda vän, som överraskande förlorade en kär familjemedlem, berättade att det plötsligt dök upp människor vid hennes dörr – människor som hon inte sett på långa tider och som nu ville önska henne god jul och gott nytt år utan att ha haft en aning om den förlust hon just lidit. "Hur kunde de veta att jag behövde dem just då?" undrade hon.

När man själv är i behov av hjälp ser man lättare andra som har det jobbigt. Jag tycker att varannan människa omkring mig går med kapp, kryckor eller rollator och folk till höger och vänster står i kö för en operation eller har just kommit hem från en sådan. Bara ett igenkännande leende eller några ord i samförstånd kan lätta upp den tidvis besvärliga vardagen. Vi borde lära oss att se på varandra och se varandra. Nu med facit på hand kan jag säga att omtanke känns som att bli lindad i bomull och vaggad en stund. Man är inte ensam.

Tant Gredelin